

Проф. **Юрій Мосенкіс**, філолог

СІМ ТИСЯЧОЛІТЬ ПРОТОГРЕЦЬКОЇ ІСТОРІЇ

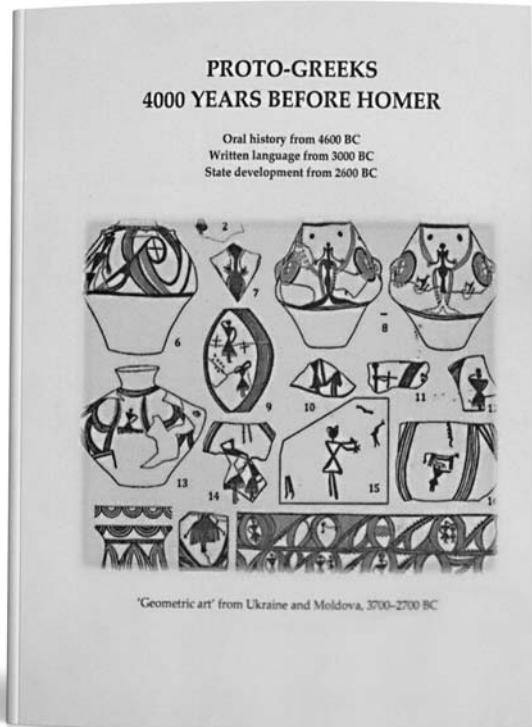
Гесіод описує чотири покоління богів – Хаос, Уран, Кронос та Зевс, і п'ять поколінь людей – золоте, срібне, бронзове, героїчне та залізне.

Божественні покоління пов'язані з астрономічними образами, які можна було спостерігати впродовж 4000 років – від середини 5 тис. до н. е. до часів Гесіода. Хаос (ім'я якого означає «відкритий рот») нагадує сузір'я Стрільця, частина якого схожа на відкритий рот. Ім'я Урана означає небо, чий фалос (який відрізає син Урана Кронос) – Чумацький Шлях. Серп Кроноса – сузір'я Скорпіона у формі серпа. Точка осіннього рівнодення (новий рік на стародавньому Криті) рухалася впродовж тисячоліть від Стрільця (Хаос) через Чумацький Шлях (Уран) до Скорпіона (Кронос). Нарешті, ця точка наблизилася до двох яскравих зірок осіннього неба – Арктура (Зевс) і Гера (Спіка).

Людські покоління відповідають особливостям матеріальної культури Греції та сусідніх країн. Золоте покоління – мода на золоті вироби в балканських культурах (4600–3700 рр. до н. е.), срібне покоління – мода на срібні вироби серед предків греків (3700–3000 рр. до н. е.), бронзове покоління – бронзовий вік Егеїди (з 3000 р. до н. е.), героїчне покоління – Мікенська Греція (1500–1200 рр. до н. е.), залізне покоління – залізний вік Греції (з 1200 р. до н. е.).

Таким чином, Гесіод знає історію протогреків впродовж 4000 років до створення його поем. Датування усної історії та її сакралізація здійснені за допомогою астрономічних образів. Опис людських поколінь точно відповідає сучасній археології.

Традиційна грецька хронологія датує виникнення перших трьох царств у Греції: у Сикіоні – 2120 р. до н. е., в Аргосі – 1885 р. до н. е., в Афінах – 1587 або 1582/1581 р. до н. е. Ці дати збігаються з датами початку трьох археологічних періодів у Греції (ранньоеладський III, середньоеладський I і середньоеладський II) з точністю до 30 років. Точність датування традиційної

грецької хронології перевищує сучасні точні методи археології!

Потоп Девкаліона грецька традиція датує часом близько 1530 р. до н. е. Цю саму дату археологи пропонують для вибуху величезного вулкану на острові Тера (Санторіні). Цей вибух завдав значної шкоди Мінойській цивілізації острова Крит.

Найдавніші написи грецькою мовою, що мають вік понад 5000 років, знайдені на території України і Румунії. Спосіб письма – складові знаки (силабограми), подібні до використовуваних пізніше на Криті й у Мікенській Греції. Українська знахідка – пряслице, на якому написано ф́ареа, тобто множина від ф́арос – «великий шматок тканини». Румунська знахідка – зображення вбитого птаха (догори ногами), людини та лука зі стрілою з написом λαρός ὄρνιξ – τέλος «смачний перепел – жертва».

У Трої (археологічний шар Троя III, XXII століття до н. е.) знайдене пряслице з написом μᾶλλός «шерсть», а також інші написи грецькою мовою. Це підтверджує грекомовність Трої, потужного міста в Західній Анатолії, від часів її заснування (Троя I, II та III репрезентують неперервний розвиток протягом тисячоліття з кінця IV тис. до н. е.).

Столицею першої грецької держави на території континентальної Греції стало місто Лерна. У пізніші часи воно відоме тим, що саме тут, у давньому сакральному центрі, був здійснений другий подвиг Геракла – перемога над Гідрою.

біографічна довідка

Мосенкіс Юрій Леонідович

Доктор філологічних наук, професор кафедри української мови та прикладної лінгвістики. Народився 18.01.1970 в м. Києві.

У 1987 році з відзнакою закінчив філологічний факультет Київського університету імені Тараса Шевченка зі спеціальності «Українська мова та література». Кандидатська дисертація «Проблема єдиного походження мов в історії мовознавства». З 1995 року доцент кафедри загального мовознавства та класичної філології, з 1999 року докторант кафедри сучасної української мови. Докторська дисертація «Проблема реконструкції мови трипільської культури». Доцент кафедри сучасної української мови Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка з 2002 року, професор кафедри з 2013 року.

Наукові зацікавлення – історія мов, стародавні писемності, міфологія, історія астрономії.

Член президії Академії наук вищої освіти України, лауреат Міжнародної премії імені Г.С. Сковороди Національної спілки письменників України, дійсний член Болгарської академії наук і мистецтв, дійсний член Бразильської академії словесності, член-кореспондент Європейської академії наук, мистецтв та літератури (Франція), почесний доктор Інституту культури (Франція), лауреат премії Інституту культури (Франція), член ПЕН-клубу (Бельгія).

Близько 2300 р. до н.е. тут був збудований палац, де знайдено багато печаток. Лише одна з них має напис, який можна прочитати, порівнюючи напис із критськими силабограмами. Це титул царя, ідентичний титулові аркадського царя Саргона Великого, що правив у Месопотамії в той самий час. Це значить, що правитель грецької держави вважав себе рівним месопотамському цареві. Ця грецька держава виникла внаслідок об'єднання пеласгів, які мешкали тут раніше, з греками, пов'язаними з Троєю.

Упродовж близько 100 років (XXII століття до н.е.) грецьке плем'я правило Месопотамією. Це були кутії – імена їхніх царів надзвичайно схожі на грецькі. Інша гілка греків у цей самий час засновує державу на острові Крит.

Критські ієрогліфи відображають грецьку мову. Так, зображення павука (ἀράχνη) передає ім'я місцевої богині Аріадни (відоме також у давнішій формі Ἀριάνη). На знаменитій священній сокирі, знайденій біля міста Аркалохόφι на острові Крит, напис i-da-ma-na-ti-da включає назву священної гори (Ίδα) і слово «пророчиця» (μάντις).

Написи критським лінійним письмом А теж читаються по-грецьки. Серед них – імена богинь (Μήτηρ, Ἐστία, Δημήτηρ, Ἐλευθία), імена жриць (Ἀστύοχη, Λαοδίκη), титул виборного правителя-судді міста (αἰσυμνήτης), назви рослин, продуктів, зброї.

Таким чином, усна традиція і писемні документи дозволяють зробити дуже важливі висновки. Грецька історична пам'ять починає історію протогреків з 4600 р. до н.е., за 4000 років до Гомера. Найдавніші писемні документи грецькою мовою з'являються понад 5000 р. тому. Перші грецькі держави виникають іще в 3 тис. до н.е. – спочатку в Трої, а пізніше на материковій Греції. ■

